

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL: lei 2,60 ANUAL
— ABONAMENTELE SE FAC NUMAI PE UN AN —

ANUNȚURI:
— Linia pe pagina 7 și 8 bani 20 —

CRIMA DE LA MOARA CIUREL DIN CAPITALA. — (Vezi explicația)

SUMARUL

- Literatură românească
Așteptarea... de Sofia Al. Gossou
Soveja... » Al. Russo
«Dolores» (fragm. in versuri) » Mih. Alexandrescu.
Literatură străină
Iubire maternă » Alice Berend
Epurele de casă » Guy de Maupassant
Cronici
Prin lumile stelare » Victor Anestin
Flirtul » Aladia
Diverse
Garderăba împăratului Napoleon » C. Scurtu
Autolycus » A. Văntu
Roman
Neaga » Carmen Sylva
Ilustrații
Crima de la Cierul (colorată).
Măștierea Sinaia.
Concursul de porturi naționale.

AȘTEPTAREA

In casa cosului Alecu Mărgărint, om ca de cincizeci și cinci de ani și cu o mare vază în lângă ușa Negrești unde locuia, era vesele mare. Dumneavă, împreună cu coana Zamfiruța, care de obicei era în tucul și morocănoși, puseseră metamorfozați.

In dimineața aceea, de și de mult se făcuseră pregătiri, se simțea o mișcare neobișnuită. Erau ultimele lucruri ce se aranjau pentru primirea celui ce avea să sosească. Odată cu ivirea zorilor conu Alecu se sculă și se duse în grădina, care era un adevărat rai, rupse florile cele mai frumoase cu care trebuia să aranjeze masa, apoi după ce le dădu coanei Zamfiruța, care era într-o mare activitate, ei se duse de se lungi pe divan își aprinse țigara o-bicinuită de fol și tot gândind, urmând cu ochii rotogoalele de fum ce le arunca țigara lui, i se păru de odată că ușa se deschise.

In adevăr, nu și-e bine? Întrebă coana Zamfiruța. Poate prea te-ai sculat de dimineață și ești obosit. — Vai nu, nu, dar... — Dar ce? Te-a rău, îi întrebară îngrijați toți? — Adrian... — Va veni... mai este un sfert de ceas până când îți vei îmbrățișa fiul... — Fata... fata... răspuse abătut conu Alecu. — Care?... — Adinaoarea a fost aici... — Dar n'a fost nimeni, zise tremurând coana Zamfiruța, gândind că conu Alecu înțelesese de bucurie; dar de odată fu întrerupt de factorul, care le întindea o telegramă... Conu Alecu cum îl văzu, se clătina și și aținti privirea-i rădăcită pe telegramă...

singur și storce la soare, îl trezește din somn... Mai întâi el cată să și vază turma; apoi pune mâna pe fluer și plin de jale cântă un cântec de dor ardelenesc. (Aci povestitorul cântă iarăși). — După aceea se scoală ciobanul și privind în toate părțile ca să și zărească oitele, el zice așa în sineși: „Bun e Dumnezeu!... El mi le-a dăruit, el o să mi le înapoiască, ori o să mi dea altele în loc! Și apoi iar s'apucă de cântat, umblând cam obosit pe cărări pustii". (Mocanul cântă iarăși, și râdea voinicul povestindu-mi acestea).

SOVEJA

— Scrisă în limba franceză — de Al. Russo

— Urmare și sfârșit —

Am petrecut dimineața ascultând cântecele oitenești ale lăutarilor din sat... i-am încercat pe toți cu luare aminte. Măine ați să vie să-mi povestească toate mal cu amănuntul. Iată programul concertului. Văriații pe fluer, improvizate de un concertant al localității un tânăr voinic din acei solii de oțet... oțet numesc mocanul, adică oameal de la munte și care gur a face oarecare deosebire între oamenii lor și al oamienilor de la câmp. Grădă lui conu e moldovenesc, nu-i nici muntelesc, ci e apăsător și se aduce cu al ardelenilor. El cântă tot felul de cântecuri și moldoven și și mocănești, și ardelenesci, și în sfârșit, știe a întona și pe struna a ceea ce poame așa de simple și neromantice, așa de dulce și pline de simțidăbăie, ce se cheamă doina! Iată și povestea ei pe scurt:

Până să sosească ziua în care avea să vie fiul lor, timpul trecu încet, cum și se pare în totdeauna când aștepti. — Dar înădă că nu-a venit școala, zise coana Zamfiruța din prag și figura roșie de bucurie că peste puțin avea să și îmbrățișeze copilul. In urma ei, intrară prietenii invitați la sărbătorirea lui Adrian. — Ce ai? îl întreabă toți speriați văzându-l galben și tremurând.

VEDERI DIN ȚARA

pe lângă val-vârtejul ce se obișnuiește pe aci. Nu mă trezisom bine, când un alt lăutar veni să mă cinstească în pat cu un nou concert de fluer. Intrarea se plătește cu un zwanțig l).

Ziua se petrece tare încet, dar până în sfârșit se petrece.

22 Martie. — E foarte dimineață, am fost în biserică să ascult slujba. Biserica e mică, goală și prefăcută mai în totul din nou... din vechea clădire au rămas doar lespezile de pe jos și pisania de care am vorbit... Înăuntru am găsit numai pe slujitorii bisericeii și pe o babă.

Am luat din biserică două volume: le-am răsfoit fără de a le citi. Iată ce sunt: unul e o carte pe care o recomand ca monument de artă și de naivitate; al zice că e scrisă și tipărită prin veacul de mijloc, pe când se jucau misterele:

Oglinda omului celui dinlăuntru, întru care fieștecarele pe sine se vede, cunoaște starea sufletului său și după aceea poate economisi îndreptarea sa, pusă înainte în 19 fi-turi cu arălarca or...

Tălmăcită din cea rusească în sfânta mănăstire Neamțul și tipărită cu blagoslovenia prea o sfințitului Mitropolit al Sucevei și al Moldovei Kirio kir Veniamin, Prin osârdie prea curiosului arhimandrit și slat-reț al sfințitor mănăstiri Neamțului și Săcului, kir Domctian în sfânta mănăstire Neamțul 1833, de shim-nahul Isaia tipograful.

Nu mi-e cu puțință a extrage aci câte ceva din acea carte și mai ales a descrie figurile; de curioase re sunt treburile să le vădă omul. Pe scoarța dinăuntru se află numele stăpânului cărții și la sfârșit stă următoarea însemnare: „Să fie știut că la 1840 Genar 25 au Julgerat și tunat“.

Primiți scrisori de la Iași. Știri rele... După amiază m'am așezat în cerdac ca să-mi sorb cafeaua. Era vreme frumoasă... În curte un stol de porumbițe albe ca zăpada, se giugiuleau și se jucau; găinele sgăriau pământul; cocosiș se băteau, lucrătorii lucrau cu stăruință. La două pași, în biserică, e suhă; vre-o câte-va fete din sal intră în biserică și eu ascult cântarea bisericească, ce se cântă acolo, de sunt acum două sute de ani... Auziți, eu conspiratorului, cu ce mă îndelețnicește!... Când Basarab așeză cea dintâi piatră la clădirea sa, oare bănuia el că într-o zi unul din strănepoții săi va exila aci pe unul din strănepoții supușilor săi?... E ceva jalnic în monotonia cântării bisericești; ai zice o veșnică plângere, o durere adâncă ce nu mai are putere de a scoate un strigăt tare.

4 Aprilie. — Vremea e rece; s'ar crede că revine iarna înapoi. Către seară vine două oameni de a Cașin cu vestea că închiși de acolo au fost sloboziți; îndată au și zburat. Trebuie să nu aștept și eu la ceva asemăn. după cele cuprinse în cea din urmă scrisoare a ispravnicului din Focșani, care mi-a dat de știri: că va veni în curând să mă vădă.

Până să-mi vie voia de a fugi de aici, eu răsfoiesc Viețile Sfinților, Iată titlul cărții:

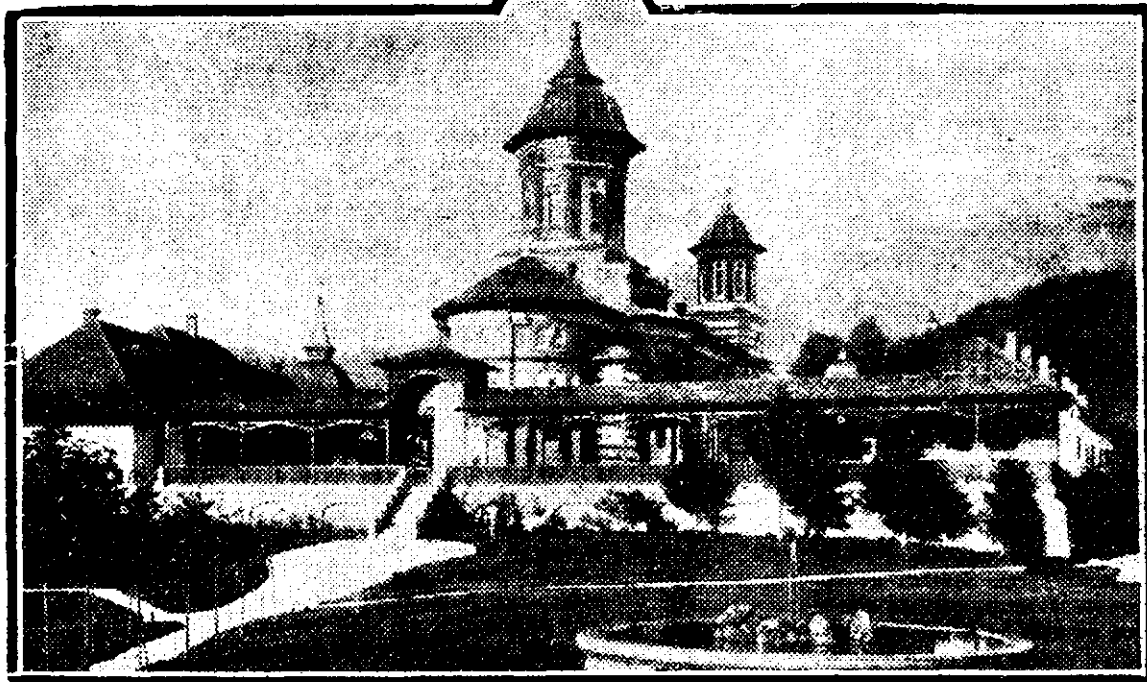
Kiriocodromion sau învățătoare care are întru ie cazanie a toate dăminicile preste an, și la praznice domnești și la sfinții cei numiți acum, întru acestu chip tipărit și afortisit mai luminat în limba românească întru întâiul an al cel de Dumnezeu îndălțatului domni prea luminatului și îndălțatului domn nostru Io Konstantin Nicolai Voecod.

Apoi vine bine-cuvântarea mitropolitului și leatul de la 1732, la București.

În capul precuvântării se află versuri în lauda Domnului.

Stihuri politice asupra stăruit pre-

1) Stanț.

SINAIA: Mănăstirea cu Arhondăria

uminotului slăvitului și blagocet, titlul domn Io Konstantin Vorvod:

Strașnic și înfricoșat sâmn ce s'au arătat,

Marculi Konstantin creștinului împărat.

O cruce de stele pe cer închipuită, Asupra vrăjmașilor arme nebivuite, Cu slove prețiar scrisă în limba românească,

Pre toți protienicii săi ca să-i biru-iască,

Acuma și corbul în pecele a arătat Domnului încă traccastă dată.

Dându-i lui și putere cu nădejde plină,

Țara să stăpânească, că-i dă viață bună.

Armele Țării Românești sunt coperse între versuri și titlul închinării. Precuvântarea, care începe iarăși cu titluri și laude în cinstea Domnului Ungro-Vlahiei, pomenește de Seneca și de alți filosofi. Pe scoarța se citește următoarea naivitate: „Acest Kiriocodromion este a sf. mu. Soveja și cine se va ispiți să o fure să fie blestemat și aforisit de toți. 1840. Martie, în 45“.

3 Aprilie. — Nimic... Nu mi-e bine.

4 Aprilie. — Mă trezește un trimis cu știri. Liberarea îmi vine călare în persoana privighetorului și a doi cazați. Am lăsat plecarea pe mâine.

Am făcut vizita-mi din urmă la biserică; e plină de lume, căci suntem în săptămâna mare; biserică e săracă, despuială; câteva lumânările abia o luminează; dar cei ce sunt într'însa sunt cu credință adevărată.

Așa dar pe mâine! Tot nu mi-a fost așa tare urât!...

IUBIRE MATERNĂ

de ALICE BEREND

Maria Boyer, soția unui vizitiu și-a ucis cei trei copii ai săi și în urmă, liniștită, s'a predat poliției. Toate ziarele trâmbițau vestea. Până la cele mai depărtate hotare ale civilizației se ridica o revoltă generală. Femeile cari cu bazmale în jurul capului, cumpărau pâine și zarzavaturi, ziceau:

— „Așa o fiară, ar trebui arsă pe rug“. Iar doamnele din saloane hând ceai și ronțâind pișcoturi comentau: — Nică nu se poate imagina o asemenea monstruositate. Dacă te gândești la copiii tăi, cum nu-ți vine să le refuzi o singură dorință, cum pas cu pas îi ții sub pa-

ză bună. E drept, căznicia femeii nu fusese fericită. Dar, vai Doamne! parcă aceasta e un apanagiū al săracilor? Care femei nu are desamăgiri? De dânsule nu te apără nici titluri, nici bună stare. Dar pentru atâta lucru să se răzbune pe niște ființe nevinovate? Ar trebui îngropată de vie, zău!

Dar Maria Boyer, care trebuia arsă pe rug și îngropată de vie când a fost întrebată în fața juraților dacă îi pare rău de ceea ce a făcut și dacă nu se îngrozește față de ea însăși, a răspuns:

— Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat puterea. Nu e ușor să ucizi ce ai născut.

Nu spunea asta cu glasul jeluitor al femeilor nenorocite, nici nu plângea. Vorbea liniștită și convinsă. Trăsăturile feței sale erau înțepente și-și aminteau enigma acelor vechi statui egiptene.

— De ce crezi că era necesară fapta?

— El i-ar fi stricat... pe copiii mei, i-ar fi prefăcut în porci... și erau atât de buni și de cuminți... toți! „El“ era bărbatul. În timpul instrucției judecătoarei făcuse cunoștința lui. Fusese vizitiu odată, de când se căsătorise trăia înăl din economii iar pe urmă din căștaigul femeii. Era încercat în toate viciele lea, se bătea, fura adese-ori. Mama și copiii trăiau într-o continuă teroare față de el.

— Bărbatul d-tale nu contribuia cu nimic la greutatea gospodăriei?

— Nu, răspunse femeia.

— Din ce trăiați?

— Eu coseam șorturi câte 10—12 în fie-care zi, afară de zilele când am născut. Adică—băiatul s'a născut noaptea. Ea vorbea din credința puternică pe care o are poporul că în fața judecăței trebuie să spuie curatul adevăr.

— Bărbatul d-tale nu era îndreptat că ar fi el părintele copiilor? Femeia dădu foarte puțin din a-meri și răspunse:

— Eu toată viața mea eram prea chosită pentru așa ceva. Toate astea îmi făceau scârbă. Dar îndată după plecarea moașei mă bătea și injura fiindcă mai era o gură flămândă în casa. Spunea că alie femeii nu sunt așa proaste și știu să se păzească. De altfel el a avut relațiuni și cu femeii din lume.

Ultimele cuvinte le rostise parcă cu invidie.

Toți își aminteau prima parte a drăznețului vizitiu boeresc în livrea lucitoare, cucerise în câte-va Dumineci inima și economiile Mariei, a

acelei fete tinere, drăguțe și nelucrate.

Acuma el se afla în închisoare. Dar la întoarcere avusese de gând să pue în aplicare o hotărâre de mult luată. Atunci fata trebuia să fie de 14 ani, iar băiatul de 12.

— Dacă vom ajunge zilele astea, pe urmă adio lipsă și mizerie! Asta las-o pe mine, îi duc eu în societatea înallă!

Acestea erau cuvintele lui obișnuite. Dar mama i-a stricat socoteala.

— Bine femei, n'ai găsit alte căi să-ți aperi copiii?

— Nu vedeam nici o altă cale, căci el era doar părintele lor și era în stare de ori-ce.

Acestea le spunea de mai multe ori și cu același glas de desăvârșită nepăsare. Se cutremura cine se uita la ea. Era parcă glasul unei moarte care a fost smulșă mormântului și silită să vorbească.

A fost condamnată la munca silnică pentru un lung șir de ani și la pronunțarea sentinței ea pășira a-ccceeași indiferență ca și la meșteșugita pledoarie a apărătorului, care cerut circumstanțe ușurătoare, amintind în cuvinte mișcătoare boala de plămâni de care sferca acuzata în urma muncii istovitoare a unei vieți întregi — boală care nu va putea suporta regimul închisoarei.

Dar când criminala a fost scoasă din sală curioșii vedeau cum lacrămii mari și multe se înșirau pe obraji ei. Erau lacrămii calde de nădejde și recunoștință căci de odată un gând îi lumină mintea: că ziduri groase o vor apăra pentru totdeauna de acel monstru care fusese bărbatul ei, că va putea munci neturburată cu gândul la copiii ei... acolo departe, în vecinătatea stelelor. Și nu va mai dura mult și va scăpa de toate poverile și nu va mai gândi la nimic. Căci doar așa spusese domni acela tânăr și învățat în auzul tuturor. Și întreg trecutul greu de suferințe se topea în lacrămii de ușurare.

Judecătorii și jurații se întorceau acasă plictisiți și desgustați. Fusese un proces penibil și chinuitor. Cel mai nemulțumit era procurorul. El pledase pentru moarte. Unde rămâne dragostea maternă? Cel mai sfânt simțământ al omenirii. Accastă faptă o o ofensă pentru noi toți — așa își sfârșise el rechizitorul.

Acasă în mijlocul copiilor lui, își recăpăta voia bună. Liceanul povestea mândru că făcuse cea mai bună teză. După masă el trebuia să-și aducă caetul și s'o citească.

El trata despre Cornelia, vestita

NOUILE MARI PREMII

CE SE VOR OFERI DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI LA TRAGEREA DIN LUNA NOEMBRIE, 1912

O splendidă Vilă la Sinaia

«VILA NICOLAE», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai pitorească din localitate

UN ELEGANT DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, al 8-lea dormitor furnizat pentru premii noastre de *Industria metalică* «Marcus», Bulevardul Elisabeta, No. 8

O GARNITURA MOBILA DE BAMBU PENTRU SALON

compusă din: 1 canapea, 4 scaune, o masă, o consolă cu oglindă, 2 piedestale cu 2 vase japoneze, cum-
parate de la marele magazin E. V. Pachet, Bulevardul Elisabeta, No. 1, București

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn *Marin V. Ganea*, șos. Mihai-Bravul, 37 și str. Șerbănița, 10. Succursala cal. Victoriei, 107

Una sufragerie moderna

compusă din: 1 bufet cu marmură, St. Ana, cu geam de cristal pictat, cu oglindă; 1 masă pentru 12 per-
soane și 6 scaune tapitate și imbrăcate imitație de piele, cumpărate de la marele magazin de mobile «Compania
Americana», strada Carol, 74, vis-à-vis de piața de flori, lângă Hotel Bacăia

Una bucată pânză de borșogic alb, de 9 metri, una bu-
cătă pânză idem, frez, de 4 metri,
Una bucată pânză idem, bleu, de 3 metri. Cumpărate de
la Expoziția Casei Școalelor.

Un serviciu de ceai, de metal alb fin, argintat și garan-
tat, tat că nu înegrește, compus din:
1 tavă frumos ciselată, cu mânere, și 12 pahare într-o formă
nouă și elegantă. Acest serviciu este o podoabă pentru orice casă.
O fructieră de metal fin argintată, înaltă de 50 centime-
metri și având 3 glaste pentru fructe și un vas pentru flori.
O fructieră de metal alb imitând exact argintul vechiu, înaltă
de 37 centimetri și având un vas mare de cristal pentru fructe.
Toate aceste obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de
ceasornice și bijuterii en gros și en détail Frații A. & I. Roller,
București, str. Smârdan, No. 35, etajul I.

Un serviciu de cristal pentru înghețată, compus din o cupă
mare și 6 farfuriore montate în metal argin-
tat Christoffe V. F. P. Una pangă de argint veritabil ori-
data; Una fructieră de metal, argintată, cu 6 cuțite de
metal cu lama aurită, pentru desert. Toate aceste obiecte au
fost cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterie Th. Ra-
divon, Bulevardul Elisabeta, No. 8 bis.

Un gramofon cu 6 plăci perfecțion, 1 mandolină ita-
liană, 1 muzică de masă cu manivelă,
cu 6 cântec, 1 gitară franceză. Toate acestea cumpărate
de la vechiul și cunoscutul magazin de muzică N. Mischon-
niky, furnisorul curții regale, strada Colței, No. 7, București.

Una bicicletă elegantă «Sport», cu roata liberă și frână au-
tomată prin contra-pedalarie. Una pușcă
de vânatoare cu două țevi, țevile de oțel «Bayard», din reu-
mita fabrică de arme «Pieper-Bayard» Această armă are patru
zăvoare de siguranță, țeava stângă choke-bore și poate între-
buința atât pulberea neagră, cât și pulberea fără fum. Una
carabină semi-automată de mare precizie «Pieper», cu
tirul garantat precis. Cumpărate de la marele magazin de arme
și biciclete B. D. Zisman, furnisorul curții regale, 44, calea
Victoriei, București.

Una mașină de cusut marca Compania Americană, cali-
tate superioară; Un gramofon

marca Melodion, Carmen Sylva, cu două arcuri remonabile în
limbul mersului, cu 6 plăci marca Premier record. Toate a-
ceste obiecte sunt cumpărate de la marele magazin de mașini
de cusut, gramofone și biciclete en gros și en détail Compa-
nia Anglo-Americană, strada Carol, 50, București.

Un ceasornic de aur, 14 carate, cu trei capace, pentru
dame, marcat de S at; 2 servicii de ar-
gint pentru ouă, compuse fiecare din câte trei bucați, într-o
cutie foarte elegantă. Una pendulă elegantă și modernă.
Toate acestea sunt cumpărate de la vechiul și cunoscutul ma-
gazin de încredere «Ceasornicaria Colței», București, strada
Colței, No. 31.

1 armonica italiană, 21 clape, 8 basuri și tonuri de oțel;
1 vioară fină, cu cutia et; 1 pelerină de
ploae, portativă pe ambele părți. Toate acestea sunt cumpă-
rate de la «Compania Generală», mare birou de importatione,
strada Smârdan, 29, etajul I.

2 ceasornice de aur pentru damă. Două ceasornice de
aur cu câte trei capace pentru bărbat, șase
ceasornice de argint, șase ceasornice de metal fin ar-
gintate, cu câte trei capace, trei ceasornice de metal imi-
tând argintul rusec, 5 coliere înaltă pentru gât, de
argint veritabil; una geantă de alpacă veritabilă.

2 costume de haine (saco), după măsură și alegerea stofei,
care se vor confecționa de cunoscuta croitorie
Jaques Grimberg, strada Academiei, No. 25.

Un serviciu de oțel și untdelemn de alpacă veritabil, fin
argintat și conținând 5 piese de cristal alb:
una de oțel, una de untdelemn, una de miștar, una de sare
și una de piper, pe un suport de metal de toată frumusețea.

Una mașină mare de bucatărie «Ideal», cu 4 ochiuri, din
table de oțel, cu cazan de arama, ele-
gant și solid construită, cumpărată de la cunoscuta fabrică
de tinichigerie Mihail D. Botez, București, calea Văcărești, 142.

O colecție de legi, compusă din 5 volume, de la d. Gheșu,
calea Dorobanților, 100; una mașină de căl-
cat pentru croitorie, sistem Sol-Pop; ultima perfecțiune, o
vulpe de teracotă; 20 plăchete argintate, reprezentând pe
Regele și Regina.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc gratuit un volum din *Memoriile Regelui Carol I al
României* sau un volum din cărțile ce apar în editura ziarului «Universul», tipărite anume pentru abonați.

Prețurile de abonament sunt aceleași: Pe un an lei 18; pe 6 luni lei 9.75; pe 3 luni lei 4.65.

Pentru concursarea la prețurile de mai sus, abonații pe un an primesc 30 bonuri, cei pe șase luni 15 și cei pe trei luni, 5.
Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 30 bonuri, pentru tragerea următoare.

Administrația „Universului“ nu întrebuițează încasatori.

Plata abonamentelor se va face direct la casa administrației ziarului, prin mandat postal sau personal.